

អស្សរ្យ= ប្រើតតប្លាហក

ក្រុណវ= សចកិភាពិត

កំកទីយ= កុដ្ឋសប្បឈស

យំទ្រូង= យំដុចកួនកេវ ។

ជាកំឡោក= ប្រជាបសមាប៉ាកចូរធាប់ដែន - ដែក ឬ ប្រជាបនេះ

គេប្រើមាប់ធ្វើបាប អុកណាមានពេល កាលស្រីកនៅបាត់សកាត ។

គី-គីនិត

យើន [គីបណិចនៃការបាតាបាទុកម្មាយច្បាប់ស៊ិចិត្ត ។

គី-ពាក្យស្ថា

មាតាបតាមានគីននឹងកិនដូចម្បួន ? កិន [គីប្រពិនិត្យប

មេបានឱ្យទុកម្មាយ ? គេឡើងកីនដូចមិនយកដម្បានទុកម្មាយ ?

មេដែនី ៣៩

[គីបនិរោះមាតាបតា]

យើក្រុទុកម្មាយធ្វើការ

ខោះជុន [សាលកិចាំនីប៊ិនាន

បីសនការនោះលម្អិតាន

ធ្វើដីយកិចានណាមកកេយ

ឬមួយបែងការនោះដី
 គ្នាដឹងយក់លាកកកំណើយ
 ព័ត៌មានអ្នកសេវាកម្មពុកមាយ
 ទំនិញការប្រើប្រាស់ក្នុងព្រំ
 មរ្តានចំពោះគ្នាកំណើយការគិត
 ក្នុងព្រំលាកកទីនៃសំបាន
 បែងលាកកប្រព័ន្ធសាស្ត្រយ៉ាងណា
 លីគាត់រលកត្រាតីនីមួយៗ
 នៅនៅថ្មីលាកមហ៊ូជាក្នុងលី
 បែងការបណ្តុះបណ្តាលដែលស្ថាត
 គ្នា = កិច្ចិលប៊ិណ្ឌ = កិច្ចិនតបាលុយ, មិនដឹងទៅនៅដី, មិនដឹងពីរ
 បកបណ្តុះបណ្តាល = បែងគោរពការកុំពិន្ទុ - ដឹងគុណភាពកម្ម
 (ស្រីពីកិច្ចិនតបាលុយ ១៩៣៦)

ក - លំពួនស្ថាត

កិច្ចិលប៊ិណ្ឌ = កិច្ចិនតបាលុយ, មិនដឹងទៅនៅដី, មិនដឹងពីរ

ស្ថាត = ស៊ី (ពាក្យនេនិយាយបានបំពេន់តែកែវ ១២)

បកបណ្តុះបណ្តាល = បែងគោរពការកុំពិន្ទុ - ដឹងគុណភាពកម្ម

ទ - គិតិត:

យិនគ្នាបែងយក់: មាតាប៉ុតាមុន្តែប៉ុត; យិនមិនគ្នាបែងព្រំគាត់

ទីនេស្តារកទ!

គ - ពាក្យស្មោះ

អកត្រូវដើរដីជុំមេចខ្លះ បើយើងឡាតុកមាយដើរដី? បើមិន
បានឡាតុកមាយអកទាសប័ណ្ណ តើអកជាកណ្ឌត្រូវដើរដីជុំមេចខ្លះ?

មេដ្ឋានទី ៣៣

កនលុះដើយតម្រតាសមាបិតា

កុមារជាលាងដែលបិទ្ទិក	ដើរឡាតុកនៅមេប្រាប់
ដោយការទំនួនភ្លើស្អាតរ	ត្រូវឡាតុកនៅមេប្រាប់
មួមយប់ដើរបានឡាតុក	លោកធ្វើនៅស្រីហើយបានយក
ឈូប់ដើរបានឡាតុកទៅមាត់	ពោន់គាត់ចិត្តឡាតុកនូវលាស់
បើសិទ្ធិអកមិនចិត្តដើរការ	បុរីនៅបានបិទ្ទិក
ត្រូវដើរការនៅថ្ងៃហ៊ែស	ពោន់លោកជាបាប្រាប់ការឱ្យសំរាប់
បើសិទ្ធិក្នុងឈាមដែលមិនស្ថាប់	មិនយកជំរាប់តាមមិនទិន្នន័យ
ក្នុងនោះនឹងទុកសាប់ឈាម	នោះទៅទីណាការតែកែរប់
ដូចតាក្រាំនៅមិនយកយប់	គិតឈាមដែលដើរឡាតុកប៉ាប់
ប្រាក់អំបាលតិចតិត្រូវបាប់	សូមយកចិត្តបង្កើចតិចនៅបាន
	(សន្លៀកិច្ចសិក្សានៅ ១៩៣៥)

ក - សុពត្តស្រល

មេប្ប = មេលមេរៀនទី ១៣

ឬ - គិតិត

យើងជាកន្ទិយកដម្បៃនានខ័ណ្ឌកម្មាយ

គ - ពាក្យលាស

គិណាដីសប្បញ្ញកអបិលតិច គិនាជសុយ .... ។

យ - ពាក្យល្យូ

ធើឯប្របែប = ដឹលបោហ៍ម្ចាស់សាប់បន្ទាប់ខ័ណ្ឌកម្មាយ ? នៅទៅជា

អ្នកដីដលម្លះសាប់ដម្បៃនាន ខ័ណ្ឌកម្មាយ ?

មេដ្ឋែនទី ៣៤

សេបកីសេបាមតាបិតា

កម្មារាំងន្យាយកិវិសុំបាន

មតាបិតាព្យាស្វែងស្វោរបាន

ជួនតាត់សង្កែលកកន្លឹន

រកអីមិនធិនៅស្វែងរក

ាំងពីអកកេតមកភាសណា

មតាបិតាប្រយិន្តិថ្មី

ក្រុងចិត្តមានឈ្មោះ

ឬចុះកន្លឹនតិអកអតិភារ

ធម្មយោលាកត្វសម្រអកយំ
 ឯធមេយោគនៃសព្វកាយ
 ប៊ែកាត់ប្លាននំណាំក្រុង
 តីជនទ្វូអកមននានមន
 វិនចំណែកាន់បាតា
 នីយហត្ថយ៉ានុណាមនបាត់
 ឯម្មសរយំសេះ
 តីជនមុសសង្កាត់អកហោន ។
 ពោះតិចប្រឹងកនឹងកក្បនជន
 កិត្យាត់សោះ
 គាត់វិធីការដោប្រឹកតិ
 វាបក្បនប្រសសមតិការា ។
 (សង្កែបសិក្សាទំនាក់)

ក. សំណើលំ

ពិមាណលូ = ពិធីសល់ចំ

សំណើកាយ = សព្វូនប្លាតា

អស់ពិធី = អស់ចំតិត់ពោះ

ខ. គិតិថិ

និត្តកម្មយោលុនីយហត្ថយ៉ានមនគិត ពោះតិចបនទ្វូគ្របនានល្អ ។

គ. ពាក្យស្ពរ

ដូចមួចប្លានក្បនត្រូសទ្វាច្បៃយោគត្រូនមនគិត ? និត្ត
 កម្មយោគរបៀប - យប់ មនទ្វាបនីយហត្ថគេតាត់ប្លាច្បៃប្រយោជនឺស្ស ?
 អកដោក្បនត្រូគិតដូចមួច ?

មេដ្ឋី ៣៥

ស្របក្រតពាណិជ្ជមាត្របិតា
ទ ឱ រ

ពេលអគ្គិស្សនានា	មាត្របិតា	លោកមានគណនាសំ
តិចអគ្គិស្សគណ	ដល់លោកទ្វូច្បាស់	កិច្ចក្រោង
ក្រុចគុណលោកទ្វូយ៍ ។	ហើយបានចំណាំ	តិចកិច្ចនឹង
អភិវឌ្ឍន៍ ។	តិចលាប់នៃក្រុង	ខ្លួនឯងទ្វូយ៍
ដើរអភិវឌ្ឍន៍ ។	ទិន្នន័យសំរាយនៃ	ហើយលោកធ្វើការ
ធម្មតាលក្ខណា	តិចដួយធ្វើដែន	ហើយលោកបង្កើត
ប្រអភិបាល	មិនតិចទ្វូយ៍ ។	តិចឡាយមុខ
ប៉ុណ្ណោះមិនមែន	មិនតិចទ្វូយ៍ ។	លើដល់គាយ
តិចរកពេញបញ្ហា	ដែលបង់អស្សារ្យ	មកវិចរក្សា
ទ្វូបានជាអេក ។	កានិចកម្ពុជា	ធ្វើបុណ្យរាយក្រោង
ប្រាសពលោក	ធ្វើតាមដន្តីរាយ	ដែលអភិបាលមក
ទ្វូបានដោយក្រុង	តិចដួរការ ។	(សង្កែតិកិច្ចសិក្សាដំណោះ)

ក - ល្អពស្តុល្អប្រ

កត្វ = អកដែលដឹងទុក្ខារគុណ ដែលអកជាទៅ តទេចានធ្វើហើយ
 ឬ

ដលូន គឺអភិមិនភ័យ, មិនមិនគុណគេ ។

ពេទ្យប្រ = (ម. ច. នៃតម.) អកចំស្បែង ម្មាប់ដម្ល៉ី, ក្រក្រ
 នៅក្នុង, ក្រក្រដម្ល៉ី ។

ឯ - គិតិត

យើងក្រដឹងគុណភាពពួកម្មាយទ្វាងាស, ត្រូវបានឱ្យកំរើនតាត
 ពេលតាតសងកម្មនៅក្រោមបៀវតបៀវ ។

គ - ពាក្យល្អប្រ

មាតាប័ត្រមានគុណនឹងក្រុមបៀបណាមួយ? គឺអកក្រប់បានគិតិតបច្ចុប្បន្ន
 មេចមួយ: ទូបេហ្ខាក្នុងកត្វ ? ពេលខ្លួនក្នុងកត្វ ប្រអនិចកម្ម
 គឺអកជាក្នុងកត្វដែលដឹងបច្ចុប្បន្ន ?

មេរីសទី ៣៦

ប្រអកសំណង់ព្យាព្យាតិសត្វអក

ចូរអកសំណង់ព្យាព្យាតិសនាន	ដែលបាននៅមួលដឹបដំគា
កប់សានចូរសុខគប់រោល	ទេបង្កើនសក្សដល់សាត់
ជាប់ម៉ោងព្យាព្យាតិសនានអក	គិត្យកំពុកវានិនមេច្បាប់
កប់តំនិមិនមានដែនគា	ដល់សាត់ព្យាព្យាតិប្លឹងឈារ
សម្រាប់អកដីតានបន្ទាន	ទុកមាយបានកប់ជាលុ
មួលយកមានឱកជារ	សំណង់ស្មោះសង្ឃប្យាព្យាតិហានុ
បែព្យាព្យាតិមានធ្វើកិច្ចការរឿង	គប្បីត្រួតដឹងកំដួង
បានរកសុបុលគម្យុ	គានប័ត្រចូរតុនកិច្ចទិន្នន័យ
បែនិនិយាយនៅព្យាព្យាតិឈារ	គិត្យពាល់រាប់រោយគ្រួសម
អកបានប្រតិបត្តិតាមនេះមា	កែរិយាយៗទុកមប្រសិរីហានុ
- (សន្តិតិកិច្ចសក្តា)

កិ - សព្វពន្លឺ:

ឯកិដវ = មនុស្សនៅ, បានពារ

កែរិយាយៗទុកម = កែរិយាយៗនូប្រសិរី.

ី - គិតិ

យើងត្រូវសង្គញ៉ាកប់គានញ្ញាតិជិតាហិរញ្ញវត្ថុដោយបន្ទប់បន្ទប់។ ហើយតិច
មានការធ្វើឡើងច្បាប់យើងសង្គម៖ កុងារបន្ទប់ជិត ។

ី - ពាក្យល្បរៈ

យោតុដូចមេបានជាសាកម្មសង្គញ៉ាតិសភានៅ? ដូចមេបានដែល
យោងបានជិតិសភានៅបែន្ទាប់សង្គញ៉ាកប់គានត្រូវគិតិជាមានការសង្គម ?
គិតិមេរោគនេះ អ្នកយើលបានជួយបានមេបាន ?

មេដ្ឋានទី៣

សេបក្រឹត្តិតិតិជិតិបន្ទប់បន្ទប់

អ្នកមានបន្ទប់បន្ទប់បានសេរី	ត្រូវតិចមេត្រូវកប់គានត្រូវ
មែនត្រូវបានកិច្ចការណ៍ឡាយៗនៅ	ត្រូវរំភេកបានទៅសង្គមឱយ
បើនឹងនិយាយការពេមក	ត្រូវរកឱ្យសំគាល់អ្នកកេឱយ
ឱ្យសង្គមទៅនានកិច្ចនិងប៉ូយ	នេនហើយទៅរក្សាតាតាន
បន្ទុលិសបន្ទប់បន្ទប់បានបោះ	កិច្ចការកក់ម៉ោងចាំងបាន
បន្ទុលិសបន្ទប់បន្ទប់បានកុងារ	ត្រូវកង់កង់ខ្លួនជាតុបានជិតិ

ឯបនមិន^{ក្រ}^បមានបន្ត

កំវើនធ្វើយុទ្ធន^{ក្រ}^សរៀន

ឯអតិសង្គ^{ក្រ}^បធម្បរោទ

ទេបសុខតរៀនអនីនទោ

(សង្គតក្រសក្រ...)

ក- លេពពន្លេ

មេ^{គិត}= សចកិកប់រក, បណី, សចកិកប់ភាពតា

ប្រពិបតិ= ធ្វើតាម, ដើតាម

ប្រមាណ= (ម.ម.-មាត) ម៉ែននាយ

ទ- គិតិតិ:

បន^{ក្រ}^កសាប់បគ្គប់ ដម្បនទួនានរៀមច្បន ហើយគោរពដូចជាបីតា ។

យ- ក្រុល្យ:

បនបន^{ក្រ}^ស

ក្រ^ប^{ពិតិតិនឹងតាមបម្រឈុណ៍ពេលដែលទិន្នន័យ,}

មាយមិននៅ?

អកណាលោជ^{បក}^{ពិកនឹងផ្លូវ} ពេលអតិថិជ្ជកម្មយ? បន^{ក្រ}^ក

ប^{ពិតិដូចបម្រឈុណ៍នៃមច្បន?}

មេញីកីឡាល

ស្របកីស្របាបំពេជបង្ហើរ

បង្ហើរបស	ទោនកូចដឹក	តាមស្ថាល្អត្រ
កប់គានសៀវភៅ	ធ្វើបិតមេត្ត	កុទាសិទ្ធិត្រ
ជាតារមិនលូ	បង្ហើរមបន	ឲ្យបង្ហើរក្បួន
មេញីកីឡាល	បង្ហើរកោត្តាម	កុគារមតបត
មិនបានក្នុង	បារាំពេកកែ	បារាំពេកត្រ
ប្រើបាយក្នុង	បន្ទូនសំដើ	ពោលបំពេជបង្ហើរ
បំពេជបង្ហើរ	តាមនឹកគិតគិត	នុល់សកឲ្យសម
មិនបានក្នុង	សុទ្ធផលិត	មកលាយបិទ្ធិ
ពោលបំពេជបង្ហើរ	សំដើកូរបម	តតិត្រិនតតិត្រិ
របរមចិត្របេរា	កិច្ចការរកកែ	បង្ហើរបានបាន
អោយចិត្តសុទ្ធសៀវភៅ	បន្ទូនមានកំហុស	គិតុសរើបានបាន
ទិនាសិកកេត្រ	ប្រាប់កុបង្ហើរ	ម្នាក់អោយ
តុកកានកិរិយា	រក្សាបោជ្ជូន	ផ្លូវឲ្យលូ
ស្នើសុំតុកធន	ការកែរពាណិជ្ជ	ប្លាដាតុ

បន្ទើតាមកាយ

ចំពោតកោតវកសិន

ពីបកគានីយ ។

ពុំហិនបាលាយ

យកមិនដោរប់

តែនវត្ថិតាប់

ដ្ឋីចេះលស្សាប់

(សង្កែតិចស្សារដីសិក្សាលេខេត្តទី៩៥៦)

ក- សព្វពស្តុល់

ឧទ្ធន = ពោះ, នូវ

បន្ទឹង = (ម. ច. ច. ន.) ចំបែក

លោកា = លោកស៊ា, សម, លោ

ជើង = (ម. ច. ដែដ-ថា) ដែលជាចំបួន, បន្ទ, នរមច្បន ។

ទ- គិតិត: (ម៉ែលមេរោះនទិញ)

ធ- ពាក្យស្បែរ: (ម៉ែលមេរោះនទិញ)

ភាគទី៣

ករណីយកិច្ចនៃក្រសាលវិន

មេដ្ឋានទី ៣៩

កៅងបែប៖គរសម និងកៅងមិនបែប៖គរសម

វិចមយារាជាតិជនិន្ទោះពេញ	បានដែរដែលសាលា
ផ្ទបម្បត្តមាកំយប់ដើរការ	នៅមួនស្ថាល្អារកាយដ្ឋានតិច
ខោតិជនិយ៍ព្យូហ៊ុកមួករហូស	សំព័ន្ធគាម៉ាដោយគុប្បី
ខោតិជនិយ៍ព្យូហ៊ុករហូស	របស់ស្ថាល្អាបោពេជជា
ផ្ទបម្បត្តមាកំយប់ដើរការ	បីកម្ពស់ពេជជាគាត់
ខោតិជនិយ៍ព្យូហ៊ុកមួកគុប្បី	ហេតុមេប្រាកាស្ថាមិនដឹងអី
ប៉ុចព្យូដែរពេជជាកុ	គូត្រាប់បោជជាប៉ុកតិ
ប៉ុចព្យូដែរពេជជាកុ	យើព្យូរាស់គុប្បីត្រូវសំព័ន្ធ
ប៉ុចព្យូមិនដើរប៉ុច	សំគេចបាកុណ្ឌតែត្រូវដណាស់
ខោតិជនិយកំអេនាស់	ឬមួនស្ថានេះមិនប៉ុស្ថិតិ
	(សម្រេចកូច្ចិតក្នុង ១៩៣៩)

ក - លពុពលៈ

ធ្វើវិប័ី = ធ្វើប៉ុចមិនដឹងអី, ប៉ុចមិនយើព្យូ

១ - គិត់តែ:

មិនចាន់ទៅបានណា ក្នុងសិស្សព្រមទាំងសេចក្តីផលរសមទីនឹងអ្នកចាំនួន

គ - ពាក្យស្បះ:

ខោនីពេជ្ជីនូយោពេជ្ជដ៏រកនាម្នាវី បានដឹងទីនឹងអ្នកណា ? ក្រោមនេះ
 ពីរដីដូចមេចុះ? ក្រោមណា ជាមកគារពាប្រហ័លាបេរីន ? អ្នក
 យល់ដូចមេចុះ ក្នុងមេរីននេះ ?

មេដ្ឋី ៤០

ត្រូវការសិក្សាអំណើត

នាន់អើយព្រមការប័ណ្ណអណត់	ឱអត់ទាន់ទីនឹងដូចមេចុះ
មនុស្សទីនឹងកាលប្រចាំនឹងប្រសិទ្ធភាព	ធ្វើឯកបាទព្រមទាំងដែលក្រោម
ប្រាក់ទីនឹងទេបដីនឹងបានឱ្យឈឺ	ធ្វើឯកសង្គមទាន់សាយកាយក្នុង
ដូចមាននិចនាន់ពេលយោះនៅ	លំនៅនៃតាតិយ៍បែកបាន
ពេលពិតេស់បានពីក្រោមក្នុងស	ប្រជុះតាតិយ៍សាកសាន់
សុំដល់ប្រព័ន្ធដែលបានឱ្យឈឺ	ទេបប្រាការក្នុងបិសមកួន
យេត្តប្រព័ន្ធគិត្តុនឹងជាយ	ឱន្យកេរកកិច្ចយោះរដ្ឋលម្អិត

១. ពោះគាត់យុទ្ធមាយកាយព្រំណា ស៊ ប្រឹងសុវត្ថិចំប្រពន្ធប៉ុន ។
 ២. ត្រូវក្រុកដែកឈាមបញ្ចប់សាក់ ហើយត្រូវក្រុកមានលីជាត្រូវនៅ
 រកចាំបីសែវវាទាចាត់ក្នុង រកចាំនុកមេលក់តុជា ។
 ៣. ប្រពន្ធប៉ុនដីតួអីត្រូវខ្លះ ពោះយើងប្រពន្ធនេះនៅ
 មានចំណុះគាត់តួសល់ការឃុំយា សាយកាយដែលកែវិនិច្ឆ័នេយោបាយ ។
 (សន្លែកិច្ចស្សនាជីវិសិក្ស្រូចា ៩៥១)

ក- សព្វពស្តុលេ

អំណែត = អតិថិជន

សាក់សាន = តានបង្ហី

ធ្លី = ឲ្យកាបមុំ

ឯក្រិត = សាយការមុំណា, មានសែបកិច្ចក

ភវិយា = ប្រពន្ធ

ទ- គិតិត:

មននិនិវិវិន ត្រូវគិតិតារណា ឲ្យសាល់ការណ៍និនិការណ៍ ។

ធ- ពាក្យបាសប្បរណៈ

“បើវិនិច្ឆ័នេ”

“បើវិគិច្ឆ័នេ” ។

មនុស្សទីនេះចិន ។ តើរោងយោះ

ពាក្យចិត្តគារចិនបានច

ការលួចចិនត្រូវាត

មនុស្សណា អ្នតតើតួនបានសែ ។

ពាក្យស្ម

សេចក្តីជនបានដល់បច្ចេកទេះ? មនុស្សណារាយរោចរារីតួន

បានទីនេះសេចក្តីកលំបាកយានុវត្ត៖? សេចក្តីខ្លះដោយកំហើន តើ

ផ្តល់បានដូចម្ខាទេ?

មេធ្លីសិទ្ធិ ២៧

លេបក្តីសប្បន្ត

ចូរទានីសម្រាវធម្មុស្សកំពោ

ឬជាកំសត្វុរគគឺ

យើងហើយថកបាតាយនិច្ចកំណែ

ការរាលាតាស៊ចិនច្បាស់ ។

បើបទនេយើងទីស្ថានុរាយ

ឬមួយកុមារយើងដោយស្ម័រ

កំតែកំដៃបានការស្ថាបុរាណ

នាន់ត្រូវមេត្តាគំទាន់ ។

បើមានគេមកសុំដល់អ្នក

លួយគាក់សំពុតគំភាគប៉ុន្មាន

មានលម្អិតីបេក្ខលូកបាន

ជាក់ទានកំវានច្បាស់គេ ។

បើត្រូវមេត្តាកំមានរៀបចំ

មេត្តាផ្លូវត្រូវមេត្តា

កំយ៉ែត្រគេសាំង្វៀកញ្ចប់
មានច្បាបូលដ្ឋីការកុសល
ជាកំប្លាត់ការនៃសាលកំទេរ
ដើម្បីសំណើកិច្ចសង្គម សាមណោរ
គឺត្រួតពិនិត្យសម្រាប់មិនបាន ។
(សវន៍ពីកិច្ចសិក្សាដំណោះ)

ក - លពុពលរបៀប

ទ្វាគតប្បុទិត = (ម. ច. ទិតិត បុទ្ធរោគត) ដែលដល់នៅ
សេចក្តីលំបាត, គិតិទាល់ក្នុង, ដែលកិត្តិកចោរ, ដែលឡើតចោរ
វិបាល = សំដីល.

កញ្ចប់ = ដែលមិនរករាយ, មិនស្ថិតបុគ្គ;

កុសល = (ម. ច. កុសល) កម្មដែលកំបាត់បង្កើនរៀងរាល់ការកិត្តិត

ទ - គិតិត

ប៉ុងកម្មានកំពុងបានកំតារកួនអកម្មានចោរប្រឹន ត្រូវបែងស្ថាប្រឈម
របៀបការអកកំសក់ទិតិត ពេញនិភ័យតាំងនៅមិនមែនបង្កើក, ចន់លំបាត
ទេ ។ ត្រូវអកម្មានមេត្តករុណាបិតកប់រកអកតាំងនៅម្ខានស្ថាប្រឈម ។

គ - ពាក្យបាសប្រហែល

ត្រូវដឹងយសាទ្វាន់គ កន្លែងលាយមានកាសខ កិត្តិកកំយកាន់ក្នុង

បច្ចុយដីគិតផ្សាយ ។ នាន់អេយដូយជុចំបែង ។ កេរ្តិ៍ឃ្លាងស្បែកទាយ
ទេវតាមវាទ់ ព្រាយគិតសរស់ ។

យើ - ពាក្យល្បែ

អ្នកយល់ដូចមេចុះ ។ បានធានាលកចំណែងទ្វាគួយសារគឺនេះត្រា?

ធ្វើបុណ្យទ្វាន ?

មេដ្ឋានទី៤២

កិច្ចិប្រើប្រាស់ដែល	កិត្តិយាយអាក្រក់ពីដែល
---------------------	-----------------------

ចុរអ្នកកិច្ចិណាននឹង

ទោះជាគេលបែងជាន់អ្នកកិច្ចិណាន

មួមួយគេបានធ្វើជាបី

មួនម៉ោងកិច្ចិប្រាស់នឹង ។

គិតិគិតផ្សាយកិត្តិយាយគេបាន

មិនគិតិគិតបានយើងទ្វាន

គេបានស៊ុកិយសារពាន់រៀន

គេខិនបានយើងបំបាតរទ្ធផីយ ។

បើអ្នកចិនបានដីជុប្រគេ

គិតិរៀនទៅអ្នកអើយ

បើអ្នករៀនបានបែងដីហើយ

អ្នកកើយបើនិងដីជុប្រគេមិនទាន ។

បោគទេនេះជាន់វិជ្ជាចំនេះ

អ្នកឈានបានបែងចំបែងទាន

បានសេចក្តីស្ថាព្យុក្រុណា

មាសប្រាកច្បានយាន់នៅយកិយ ។

មួយទេគិតិគិតផ្សាយកិច្ចិណាន

ពាក្យល្បែកិត្តិយាយ

កំពើលាសកាតា
កំដារយ

នាំឲ្យរាយប្រាយាមីតែគេ

(សវន់ព័ត៌មានសិក្សា)

ឯ - សញ្ញាពល្យល់

និត្យ = (ម.ច.និន-៣) ដំណោះស្រាយ

កំពើលាបវាតា
កំដារយ = កំបារមាតិយាយឲ្យត្រូវបាន មិនគិត
មុខកាយ

ឯ - គិតិត

កែវមកជាមុនស្តី
មិនក្នុងប្រាកែទនិញនឹងយសស៊ីកិ, ទេ
សម្រេច អ្នកដីចេច ឬ បៀបដីបានដូចបេគេ
របស់ខ្លួនឲ្យមិនមានទេវីន ។

គិត - ស្ថាបិត

បៀបកូចន៍កសាន្តជាតិមាតុកូមិ
គិតអ្នកលិបនិសចក់គិត ការ
ឃ្លាទិនាទាលបញ្ចា ។

យិ - ពាក្យស្បែះ

តើគិតវិធីដូចមេចុះ បៀបកូចន៍បានយសស៊ីកិ, ទេសម្រេចដូចបេគេ?
កន្លែមេរោចនេះ លោកបានដូចមេចុះ ?

មេដ្ឋានទីនៅ

មានកំអរក្រំសយ

ប៊ីអគមានសំណាន់ទៅម៉ា	មានសម្បតិចកាត់ខ្លួន
កំរើក្រុច្ចាគ [ក្រុច្ចាគ] បាន ទេប [ទេប] សម្បតិចនៃលីនោ	នៃគិតូរូបាន [បិនោទេច] ក នឹងមានតាមដាចហំមយជាតិ
ប៊ីសិនាយកយត់តមារយាន	នឹងយុត្តិកញាយឱចកាសា
ប៊ីធានជាកំពើក្រុច្ចាគ	នាំបាត់ស្ថាកំសាប [ប្រាប់]
រាជវិណុលប៉ុតដល់គាត់	រកស្តីដើរការឲ្យបាន
កំពើយអគអើយ [ក្រើតាំង]	សូរ [តានី] យហាត់ក្នុងម [បាន]
ប៊ីអគវិរកត់ត [សាក] សាក	អគនឹងបានសម្បតិចប [ប្រាប់]
ប៊ីគិនោទោះ [កុដបមុក]	ចូក្តុកាលកំយ [សុលគាត់]
រកស្តីសុបិនធមានទេតា	រក្សាទិនីជាគកប
	(ស [ម] លពិក្នុសិក្សាទាំ ១៩៣៧)

កិ - សុពិស្សល

បាយវិយិតិមាយាន = បាយកយតាមតាមដាចកិតម៉ា

កាយ ។

ស្របវិត = នៅក្នុងគ្រឿង,

១ - គំនិត

យើងមិនការណែនាំ “អញ្ចាល់ទួរសម្បត្តិចិន..” ហើយ
 ឬនេះតាមរយកសុវត្ថិភាពសង្គមធម្មានកាយនោះ កូច្ចាស់ទីយ
 យើងជាមេដ្ឋានយុទ្ធដៃនៅក្នុងគ្រឿង គឺបានសាទ់សង្គមធម្មានកាយនោះ។ កូច្ចាស់ទីយ
 យើងដែរ ឬ តើដឹងមកវិញ, ពោះជាយើងក្នុងជាបុន្ណោះទៀតទៅយុទ្ធដៃន
 ឬកំដែរយ... ឬវិសាយធម្មានបាប់ក្រោកកំរើន, ដើម្បីទូទាត់ទីបុរី...យុទ្ធដៃ
 ឬបាប់យើងគឺនឹងបុរីនូវបាន។ ហើយយើងមួយជាន់បានជាមនុស្សថ្មី
 បានមិនបាន ឬ

២ - ពាក្យល់រោះ

តើអ្នកក្នុងគ្រឿងដឹងមិនបានទេ? ដើម្បីឲ្យទួរសម្បត្តិអ្នកគឺនឹងនៅជាបុ
 រីបុរី? ឧបមានដឹងមិនបានទេ? តើប៉ុន្តែនឹងក្នុងហើយ ដើម្បីការកសិកសោរយព្រ
 យាម តើការបង្កើនទៅជាមុនមានបុរីទេ? ព័ត៌មានអ្នក ឬយាមលំ
 សម្របស់អ្នក ឬ

មេដ្ឋានទី ២៦

ប្រាំដែរ

យើងត្រូវដោករាជប្រតិបត្តិ	នៅជាតិប្រាកដូចមេចក់
ពោះមនុស្សកល់បច្ចុប្បន្នលោកយ៉ា	បានអីមកពីដោករាជប្រតិបត្តិ
មនុស្សយើងត្រូវមានទំនុញ្ញៈ	យើងត្រូវបរាកាលអស់ការបារាំង
សំពិកបិទប្លាំងការការ	មិនដែលអកណាបានទេ
ត្រូវដោកបិទប្លាំងបានមក	លុះត្រូវយើងរកប្រាកប្លាត់
បិទប្លាំងប្រាកត្រូវនៅ	កុឡេខំនៅដំដោករាជប្រតិបត្តិ
ការនេះមានគុណបានសំរាប់	នានីកិច្ចិលជាស៊ិត្រូវស្ថាប់
ការនោះទាំងមានប្រាកប្លាំង	ទ្វាមានការយាយប្រចាំពេល
មួយទីតាំងណែនការនឹងបាន	និងមានសម្រេចតាមប្រព័ន្ធកំណត់
ហើយទេស្រកមានទាំងប្រសិទ្ធភាព	គប្បីត្រូវអកដំដោករាជប្រតិបត្តិ
(សវន់ពីទស្សនាជីវិសិក្សាទាំង ១៩៤១)	

ក - លព្វិតស្ថិត

លោក = លោកសេខ៍

អាណាព្វាម = ឱ្យស - ឯង - អញ្ជ - យើង ។

ឧស្សាហ៍ = បីចន្ទ , សង្កត , ឬ

ជនជាន់ = សម្បតិ៍ទេរ

ឬ - គិតិត

កន្លែកនេះ ទេរសម្បតិ៍ពីនៅយកស្ថិតិកំពើការ ឬ
ដូចជាស្តូបក្សោមនាមបានសម្រាប់ប៉ី មនុស្សមានដែនបានសម្រាប់ធ្វើ
ការបិញ្ញាមជីវិត ឬ

ឬ - ពាក្យបាលបូរាណ

“ នីយមុន សណ្ឋការកាយ ”

ឬ - ពាក្យល្អេះ

ការណា , ទេរសម្បតិ៍ កើតមកពីណាមួន ? ប៉ីអកលជីបេះដីន ,
នាមទេរសុកសណ្តែម ត្រូវអកដើរដាប់ប៉ម ? គឺមេរោនេះ អកយល់បាន
ដូចមេចនឹង ?

មេដ្ឋានទី ៣៥

អភិវឌ្ឍន៍
សង្គម

អក្សរសាស្ត្រវានេះ ក្រោមនៃបេរិចប៉ែត
នេះនឹងតាមបែបបទ
សង្គម សង្គមអក្សរបាយ

ជាតិខ្លួនមិន សាបសុទ្ធ	ពោនីតក្រុនខ្លួនទាំងឡាយ
ធម៌សក្ស្រួលស្វាយ	ដោយសប្បាយយ៉ានីក្រុវ្កាទ
ជាតិខ្លួននឹងបើជិនមាន ក្នុងក្នុងក្នុង	ដោយសារចានក្រុនអគ្គិក
មានបូបបានថ្មីថ្មី	គាមត្រមាតក្សរសាស្ត្រ
បើអក្សរសុទ្ធហើយ	ក្នុនខ្លួនអើយនឹងនិនាស
គេដៀរលាច់បេតែសត្វស	ទុកដាសាសន៍គានដីម្ខ
អក្សរសាស្ត្របំពេន	តាំបាកីនឹងឲ្យជាតិថ្មី
ថ្មីបើជិនជានឹងសព្វថ្មី ក្នុងក្នុងក្នុង	បានសម្រេចយ៉ានីសំណាត់
អក្សរគានបានស	គេវិសសយើង្វាក់សាន់
គិតខ្លួនដើរឲ្យរាយ	ដោយរសកនីក្រុនក
ធមិត្តត្រមិនបាត់	ប័ណ្ណគិនគិតគិតគប់គា
គាតិត្រួនក្រុនគម្រោង	គានទុកដាបែបានមុខ
ក្រុនខ្លួនក្រុននាយា	ជាតិថ្មីថ្មីឲ្យរើសទុក
ឯមិនគិតបម្ចុទ្ទី	ទុកដាក្សរអក្សរសាស្ត្រ
ជាតិខ្លួននឹងបើនបើជិន	ជិនីនិងដោយជាក់ចាប់សំ
ដោយសារអក្សរសាស្ត្រ	កើតដោរជាសព្វថ្មីផែនដី

កិ - សំណុលុយ៖

ជាតិខ្លួនមិនលាបស្អួល = ជាតិខ្លួននឹងមានលវ្ងកិតិសព្វណ៍ទាំង

ចំនួនការលាក់ ហើយសិទ្ធិរាជាណាមួយជាតិខ្លួនដូចជាមេនីកស្សាយ

អគ្គរាល់ស្តី ។

ទិសិក្សា = ទិសុត្រូរូបទេញឡាយឱ្យមេន ។

ត្រូវក្រា = ត្រាមុន, ពេញចិត្ត

តម្លៃ = ក្បែនខ្លាត - សរុបកែ, តម្លៃ

តាងប្រធ័ន = ប្រធ័នជីវិត ជាតិជីវិត

ពេញដើសដី = ជាតិខ្លួននឹងធេះ ហើយសិទ្ធិរាជាណាមួយជាមេនីកស្សាយ,

ក្បែនខ្លាតទៅពាសពេញ ។

ទិ - តិនិតា:

ជាតិខ្លួននឹងធេះទាន់សម្បយ តាក់តាលុយាណាមួយជាតិខ្លួននឹងមេនីកស្សាយ
ខ្លួន, កាសខ្លួនប្រុងគ្រារ ។

គិ - ស្ថាលិត

កាសកាសស្ថាលិតរបស់ជាតិ

និមួយរាជការជាគាលសាសនា

វិរុយ៖ ជាគោលអកសក្សា

កសាសាគោលនៃករយា

ដម្ភាសាសវិហ័យ

ឈើនូវ

បំពញ !

យេ- ពាក្យស្បែ:

ឯុទ្ធមេចធ្លានជាលោកស្រី អក្សរសាស្ត្រជាតិ ? កាលណា
 ធ្លានមាតុកសាសយើនិភ័ព្យទៅទានកាលសម្រួល ? កុន្លែមេរោននេះ អក្ស
 យល់យើត្រូវឯុទ្ធមេចខ្លះ ?

មេរោនទីនេះ

សេបកីសបុរិតកដ្ឋករវិនិញ្ញ

ពាណិជ្ជកម្ម

កិច្ចនេះបំណា

វិទិយកចំណោញ

លោកស្រីសច្ចន

ដើមទូទៅដែលបែង

ទទួលទិន្នន័យ

ទិញឯុទ្ធផលកិច្ច

ឯុទ្ធផលករកលាក

កាត់កំស់សល់បាប

នឹងទាករកិច្ច

មិតាដីវិះ

កាស់ក្រុរិស់យ

អគ្គអង្គស្រួយ	អធ្យកតមេាតយល់ ឬ សម្ងាត់ដី:	
កាតាសច្ចៃ:	តានចនីកំណែ	ចិត្តធមជីវិត
ប៉ុទេសកសបុគ្គល	អកចិញ្ជាកាយយល់	កស់គោរពកាបកាថ ឬ
ដំឡើងកំកុំ	សវិនិកបំបែក	កូនិកនិស់ស៊ីរ៉ា
ឲ្យយើញ្ញិញ្ញិញ្ញា	អកចិញ្ជាបាប្រា	ពារេលីមុនុស្សការា
កែតែរូបឃាត់តាសច្ចៃ ឬ	វ្វួនសំរួល	កម្មលីតារ៉ីនិងលំ
គីឡូនីដល់ការ	របស់ករការ	រករាយក្រុង
បំពេទបំពា	បំពេទលីច្បាប់ ឬ	អករ៉ីនិងទ្វាយ
ធម្មូលរិយាយ	នេះហើយប្រជុំត្តែ	ប៉ែប្រាណធ្វើឱ្យ
ពាណិជ្ជកម្ម	ត្រួសញ្ញាគាមបង្ហះ	សណ្ឌាប់ស្ថិតិ
	(សិទ្ធិទិន្នន័យនិងសំរួលទាំងអស់ ១៩៥០)	

ក - លពិពិស្សិល:

ពាណិជ្ជកម្ម = (ម.ច. ពាណិជ្ជ - ជ: កំម) ការប្រើប្រាស់បំពេទកំដរ,

ប្របសកំដរ.

មិត្តធម៌ = (ម.ច. មិត្ត - ធម៌) ការបំពើមជីវិតុស - ការកំ

អាស៊ីត្រូ = មិនសុបាត

សម្បិនី = ចំពុកដឹកដោយល្អ

សប្តា = ទេរតុវត្ថុ

បំពោត = បានឃើញបានដឹង

បរិយាយ = សំដើន, អធិបរាយ.

ទី - គិតិត

ឈើនីតូវកសុំដោយសុចរាត ។

ទី - ពោករស្រោះ

ដូចមែលបានជាលោកទូទានឬដូចមែលដោយសុចរាត ? អកយស់

ដូចមែលខ្លះ : ភូមិមេរោនខាង ?

មេដ្ឋានទី ៤៣

ប្រយោជន៍ការបានចូលរៀប

រួមកាយដែលយើងបានហាត់ និងបានសម្រេចកំណើន នា ប្រការ

កំណាំនកុំសុំ ចូលរៀប កែតាមទីនៅដោយសារការហាត់ចូលរៀប ។

កំណាំនកាយកែតាមចំណោមហាត់ តើតុលនឹងកំណាំនកុំសុំទៅរៀបចាយបាន

សរសសាប់យុមបុំទាន កំណើនខ្លាំងបានមួយឡាត់ ។

ពំនេរកសិដ្ឋលទ្ធផល	នៅក្នុងបានចូលមកយាយ
ធានសុខក្រឹតពេញិនី	បានសាកល្បងដោយកំណត់ទំនួយ
ប៊ូកាយសុខសហគ័យណា	និនិត្តកំតបញ្ជីថ្មីសែសាយ
រៀនសុភក្នុងបានសហរាយ	នាប់លេខ៖ ពោះកាយម៉ែនមានទុក
ឯន្តយើនិនីបានសាយតុផល	ហើយនិនីបានដល់ជាទីអាស្សារ
ប្រាស់រាយឃោះកនុលោក	ចូរវិទ្យាប័ណ្ណតាមបានទៅអើយ
	(សវន់ពីកិច្ចសិក្សាសមាប់គ្រប់គ្រង់នឹង...)

ក - សំពិនគ្រល់

ପ୍ରାୟ = ମେଳକମେଳ

ଟ୍ରେନିଂ = (ଏ. ଏ. ଟ୍ରେନିଂ) ଫର୍ମ, ମାର୍କ୍, ଏଟାର୍ ;

កាយ = ៣៥

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ = (ପାଠୀ ଉଚ୍ଚାରଣ - ୩୧) ସେବକିଟିଏଯ , ସେବକିଟିଏଭାଗ ।

គិត = ចំ (កម្មាំង) សេចក្តីសុំកាយសប្បាយចំក្រ, ច្បាប្រ

३ - शंख

ក្រុងមាននៅតីកន្លែរបាន ដែលអានសុខ ប្រភាពកេត

ເປັນເປົ້າ

គ - ស្ថាសិត

បញ្ជាមាននៅតីកន្លែងណា ដែលស្ថាត (គ្មានកែវ) ។

យ - ពាកស្រោះ

ការហ្វីកបាត់ទូទស្សន៍ ។ ច្បាប់ បានផលបាយជាសម្រេចមេចឡើង
ចូរអកូរុយបាបជំពឺលូរធម្មកិច្ច ។

យេរោគទី ៤៧

ពាកស្រោះ

កែតមកជាមុនស្អែកនៃលាក់យ ទោះប្រសាខោះសិមានហត្ថ៌

សំកប់បាប់ការប្រើប្រាស់ការ មិនបានបានយុទ្ធបានៗ ។

ទេមរជាតិយ៉ែនកំមានដែ

មិនក្នុងសំបុរាណមកម្លៀន

កំភាពប៉ុត្រាង៉ានិងទូរិទ្សេកោត់ ។

មួកកាសស្អែកដែនទិញយុទ្ធបៀរ

ពោះយ៉ែនមិនរោរោនទៀត់ ។

បិទការជិតស្តីនឹងកត់គោលបានៗ

បានមួយទៅសារមេរោងជាប់ ។

ដែកគោលសំពីក្នុងសំរែប

ប្រើប្រាស់បាប់ការប៉ុនប៉ុំ

ដ៏គ្មានរាលាយនិងធ្លាយចំក

គេធ្វើព្រឹមនាប់លក់ជាប់

ត្រានជាប់យាមសាប់អីនីយើង ។

ដែរទៅដីតគេ ។ ញ្ញលីម

សំដីផ្លាស់បែងលីកដីនី

បាស្អាតនាយកាយកាយលូយាយើនី ។ បានជាក់ហិបលីនីក្រុចាយើនីភ្លាម ។

គីម្រួយើនីបែនបំណោះខ្លោះ

គ្រកាត់និនិណា សំឡាស្ទីម

មានដែងបាត់គីតិតិតាម

ឬមានរោមជាមជាតិខេមក ។

ជាមកធ្វើមកធ្វើស្ថិកដីនី

លីកម្ពុជាដែវយើនីកនុស៊ិម

ិញ្ញគេគីប់ស្អុខាសណាសំណា គេមែលជាយថាដែវខ្លួនឱះយ ។

សុភាពន្មាយ (ខ្លួនគ្រាត់ទៅនៃថ្ងៃលេខទី)

កំ សព្វពស្តុល

ពាណិជ្ជកម្ម = មេលមេរោនទី ២៦

ប្រតិ = (ម.ច. ហាត់ - ចាំ) ដី

ទេមរជាតិ = ជាតិខ្លួន !

សំបែរ = ឯកទិន្នន័យ

ិនិជ្ជជាង = កុយប់ (សរុបធម្មជនជនជនលាយបង្កុត) ។

យុវហ្មោះ = យុវជូលកំឡុងខ្លួនខ្លួនចិសណ្តុះសាន្តសុកកម្ពារ ។

ទេមរ = (មេលទេមរជាតិ)

សំរាប់ = សក្រ

៩-កំណើន

ធម្មតាតិបានឱ្យធម្មនុស្សម្ខាក់ ឬ ឲ្យមានវិធានសកលភ័យការបច្ចើជាផីត ។

ទីនេះ! កំណត់ដោយខ្លួន ជាដុំបានបានស្ថា^{ស្ថា} ទាំងអស់ទាំងអស់

គំរាលការណ៍គីតសុវា ឬ (ពាក្យបាស)

គំពូនិត្យការងារ

“ ពាណិជ្ជកម្ម ជាមតិករបស់ជាតិ ”

ឃ - ពាក្យលេខ

មនុស្សយោងមានដែរ ទីក្រសួងបាប់ផ្លូវ? ក្នុងនេះអភិវឌ្ឍន៍ អភិវឌ្ឍន៍
សរស់ ព្យាយាយដីទនាយើនយោងដូចមេបានឬ? ចុងក្រោមឯ្យាយបាន ។

ចេង នឹង លើ

ទេរសង្គមទេរ !

បង្កបន់ឱម្យ; កំមជ្ឈាថ

សម្រាកដើរតែមធ្យោនកដើរដម្នាត់

ពេកកំរបក សាន្តផ្លូវកន្លែង

ជាប់ពីដែលវិនិយោគនៃក្រសួងរដ្ឋអាសយដ្ឋាន

ជាបញ្ជាក់សម្រាប់តិចឡាមេ

ផែសគ្គាល់នៅទាន់កាយទ្វូប្រានសុំ

ដោយ សារពីការពិស់ដែល ធ្វើទុក ឬ ព្រមទាំង កំប៉ីជាកាយតែគេ ។
ដនាន៍ កាយស៉ាទ្ទុក ដោយ សារដន្លមន ដនាន៍ កាយនឹង ពន្លឺណាតំ

ក្របាយ

ហើយ ដីនិមិន ទុកកេរគុណប៉ុន សាគគេ តើប៉ីតានគុណវាការ កេរគីស្ថ្សាយនឹង ។
ខ្លួន ចាំនុះ បើមារយាច្ញាប់ តូក ស្មាប់ ខ្លួន ឱ្យការប៉ុស្សនឹង ហើយ តានគេនឹង
តិកបែង បច្ចុប្បន្ន ចាប់បីនូវ តស្សិនីនិង ឯធម៌ សុគ្រមាន ។
ខ្លួន គិតិវិស់មាន កំពាល់សំបុរាណ តិក បែង ខ្លួន មេប្បីមាន ធម្មាន ។
ខ្លួន ក្នុង សាធារណៈ សំបុរាណ កំពុង ក្នុង តិក បែង ឯធម៌ សុមុល អេយ
ឃុន សំបុរាណ យុរ-អូ. (កម្មដែល សុរីយា ៤១)

កំ-លោពិស្សុល

វិជ្ជ= (ម. ច. ភក) ននា-សក .

វិជ្ជអស្សុល= ខ្លួនជាតិមួយ មានលីក្រោម ហាន់កំពុង បីបន្លឹម បាន
នៅការ សំបុរាណ នៅ កាលជំនាញ ដើម (សម័យអគ្គិរ

(ពន្លឺបាន សំបុរាណ នៅ)

ធម្មាបិ= (ម. ច. ជ៊ា) សករោះ ដែល ចិត្ត សក្ខលោក គឺ
បុណ្យ, ពាល, សុចិត្ត, ទូចិត្ត ។

បញ្ចារីសដ្ឋាន = (ម. ច. ច. ញ. - ញ្ញកិសនុវត្ត) និមួយសការ: ដែល
បុណ្យគាត់ត្រូវកែតមាននៅវិនិមិត្ត គឺអើយដែលជាប្រព័ន្ធលំអរកន្លែងក ។

អាយុត្រ = ចាង្វេគេ, ឧំតែ ...

សាធគ្រ = សមុទ្ទ

ឧបស្រគួល = (ម. ច. អុ. ច: សាក់) អើយ ដែលកកំនុំនឹងមុខ ...

វិទ្យាប្រវិធី = ពំណេរៈ (កន្លែងនៃ នោយមន្ត្រាមុខ)

បិវិវិត្ស = ម. ច. ច. វ. ក, ម៉ាម្យន, ម៉ាទាំ, ចិត្តប់រ ...

១- គំនិត

កែតមកជាជោមរដ្ឋាភិបាល ប្រយោជន៍ឱ្យក្នុងចោរការកុំហ៊ុន ។

គ- ស្ថាលិត:

“នស់ដូចស្អាប់ បើមាតុបានស្អាត់ការពាណិជ្ជការ ឬតីយើន
ដែលសេវាទានប្រយោជន៍អើយ?

យុ - អន

យ- ពាក្យស្មោះ

ខ្លួនយើនពីដីម ជាដាកិដូចមេចុះ? ចុះជាន់នេះ? ឬណែនី?
កន្លែងមេរោននេះ តើមកនិពន្ធទានបិត្តសុវត្ថិភាព ប្រាប់ដីនៅក្នុងដូចមេទេ?
ប្រអភពពារណា ។

មេញីសទិនុ

ដ្ឋែងត្រូវដ្ឋែរប្រើយ

ប៊ូអុកមានកុចារភ្លើម្ចិ

គបីយើនកុបន្ទន់ទីយ

ក្រោមដ្ឋីការនោះប្បាបីយ

អកកែយកំទុកប្បាបីយ

ជ្រើសមទស្សន៍យើនកន្លែកយនេះ

តួនិចបេះតែមានការមក

បែកសិនអកបន្ទន់លោ

មានការប្រើបាយក្រឹមធម៌បាបីយ

មួយទៅតមទស្សន៍ប្បីយីតួយ្យ

មកពីមិនសូចអករអីយ

ធ្ងន់ជាតិមីមិនរបាយទីយ

មទុស្សិលនានិមីយកកុណាំស

ជ្រួចអស់ព្រាតិជំនួយសិ

យើន្យដ្ឋីការអីមិនរហាស

តេលូប៉ីនិនៃនូសសិស្ស

មុំជានិនួនុយបាយបាបីយ

ហាកុនេះបុលអស់ពុកកុមារ

យើន្យក្រោមស្សាប់កុកិនិយ

មទុស្សិលតេមិនកប់សារៗទីយ

អកកែយប្រើបាយតួកកោដនា

(សវនិតិកុចសិក្សាទាំ...)

ន - សំពុរិល

កុងកុងប្បីដោកដី= កុងកុងប្បីសកទេត

កុងកុងប្បីយ= កុងកុងប្បីសកទេត

ឬ - គិតិត់

ចារអកកំបង្គន់ការដែល ត្រូវដោយចុះហើយ ទុកដល់ចុះស្ថក ពាន់ស្ថក!
ស្ថក! មិនបែងអស់ទេ!

គិត - ពាក្យបិស់

“ធ្វើតីដោយចុះហើយ   កុះកទីយបន្តីតាក្រ...”

យិ - ពាក្យល្អ

ដូចមេចបានជាលោកបាមមិនចូរបង្គន់ការដែល ត្រូវដោយចុះហើយ ទុក
 ដល់ចុះស្ថក? មនុស្សនឹងមានទោសដូចមេចខ្លះ? យោបល់យស់
 ឱយើញ្ញរបស់អក ។

មេញ្ញុណុំ

ការដោយចុះហើយ

វិសំគារ

គ្រឿចរាយណ៍ចូរយើញ្ញុណា

កុះនៃប្រជែរសុំន

បុរាណមុនលោកស៊ិនកថែ

ជិតិយ៉ែងសញ្ញាប្រឈរ

តែងកាសំយោបារាងបែប

ពោះចាំនួនម្យភីទៅ

ឆ្លាប់តែបានដល់តិចសែរ

ចំណែកចំការនោះ	បិទបណ្ឌីលើស្តីផ្ទះ
ស្ថិកលើផ្ទះបន្ទុ	ជាមនុកគ្រប់ប្រការ ។
ដើមហាត្រនេះព្រម្យសាលា	ដល់ទៅដល់សាលា ហារ
វិសសយ៍នអស្សារ្យ	ជាសារប្រយោជន៍ដំ ។
ជាតិយើងបិទាមជន	កូនប្រពន្ធផ្លូវបំនិតម
ក្នុងបាយជន	នោះគឺជាការរៀប ។
យើងធ្វើកែតាមធម៌ៗ	គឺនៅថ្ងៃមួនពីក្នុង
សហរដ្ឋប្រសិទ្ធភីត	គីឡូនីយនតាងគោគកំ ។
	សង្គមស្រាវជ្រើសក្នុង...

កិ- ប្រពុពស្សល

គុរីបារណ៍ = (ម. ច. វិ. បារ) គុរីគុរី

ប្រសីរសិទ្ធិ = ប្រសីរពេក ឬសុទពេក ។

ជុលដឹងពាបរ = (ម. ច. ធម្ម - ញ្ញ -) ដល់ស្រីអង្គរជាសាបារ
ញ្ញ

លារប្រយោជន៍ = (ម. ច. សារ: -) ជាពិមាលសំប្រយោជន៍.

សប្បដិន = (ម. ច. ស: ហ: តែ) មហានតែ, នគរបាយម.

ទី គិតិត

របស់សាធារម្មយទតមបំផុត សមាបច្ចឹមមនុស្សកន្លែង សាកល ...
អោយវិញ្ញុតិកនឹក, នូវក្រុងប្រើប្រាស់និយនតានគោកប៉ុទ្ទីនឹង! ដើម្បី
បាន្តួរសព្វក្រុកណាម “ធ្វើសង្គមប្រក, នៅ៖ ។

គី - ពាក្យស្ថិ

ដូចមេបានជាតិខ្លួនយើង និយមការសាធារណការឃើញអូស?
សហរដ្ឋការឱ្យកេដ្ឋីសមិទ្ធនឹងលាយឈើមកប៉ែក ដូចជាតិយ៉ែនដែរ
ម្ខ? តីប្រាក់? ឈាបលសវិមរបស់អ្នក ។

ដែល គី ដែល

កិរិយារម្យទួល

មានកែវិកឃាង	ឯស់ទិន្នន័យ	និងសកសម្ភារ
កិច្ចិវិក	កិត្យជិល	ហាសយសសកា
គិត្យសាល	ប្រមាណ	បានជាន់ថាក់
និមបកិត្យិកឃាង	ធ្វើជាតិ	លិរស៊ីសាយ
បែលិទាន	ទិន្នន័យ	គិត្យសម្រួល
កិត្យិកឃាង	គិត្យកន្លែង	លិរស៊ីទាញយ

គាមនិគម	ជនបទ	ដន្តីលើនូយេ
ស៊ិន្ទបញ្ជាយ	ចុងធម្ម	មួលរម្រិត
បែសកិនសំណា	ជសប្បក	ភីកកេវបអនុគ
ឡើសទិន្នន័យ	យន្តឃុន្ត	ដន្តីអប់យេ
កតិយស	ឈសុទ្ធន	គន្លេដោកដី
អកកកកក	មនិតិ	លើនូយេបអនុគ
	បន្ទ - បម	(សមដសិរិយាទី ១៩៥១)

ក - សព្វពស្សល

វិជ្ជសកលម = អម្បរសុច, សេដិ, មក្ចិថេកក ..

ស្តុសលាយ = ទាញឲយ

គាមនិគម = បង្កិចមិសក

ជនបទ = (ម. ច. នន - បគ់) បទស, ឬបង្កិចន

មេត្តិ = កប់គន, សង្កែតិសិទ្ធិសាល

ជិសប្បក = ជនសហុសាត់កាត់ជារបាយ: របសុទ្ធន

ឡើសទិន្នន័យ = គាយន្តឃុន្ត

១ - គិតិត

យើង [ត្រូវតាមការយារម្យទេដែនខ្លួន] ។

២ - ពាក្យបាលប្បរណា

“អនុយ៉ាស់ ឲ្យមេលទ្វាយ, ដើរបន្ទះធាយ ឲ្យមេល [ចូលរាល់ចិត្ត] ជាប់បាន ឲ្យបាលណាដំឡើ ។”

៣ - ពាក្យស្ថី

ដូចមេចុះ ដែលហៅជា “សាល់[មាណាពាណ] បាន: ជាន់មាតិក? មេរោគនេះ អ្នកយល់ដូចមេចុះ ?”

ផ្សេងៗនៃថ្ងៃ ឯក

សេចក្តីស្ថីបរិតកដកដករដ្ឋធម្មូល

ពាក្យសក្សុប្រតិតិត្ត

ពេញជាឪិធីក្រុនបណ្ឌិត

វិនិយបាត់ចិត្ត

ប្រានសុខតិតសំបរម

បិតាមប្រពណ៍

ជនប្រសិទ្ធសុកនិតម

ជិនល្អសុមគល់

ប្រាកបនិប្បាត់គេ

មិលាមជីវិត

មិលាមគិលិនបាន

បែលនឹងប្រើពាក់	ចានទូកកេវទនាក់ក
របស់ដែលមិនណា	គ្មោះអនីវត្ថុប៉ាប់សនា
ជាលុយមានឱ្យឈារ	ពេកោក តាមធម្មជំនួយ
ជាការណែនកយក	ទៅព្យេតកកកកកកកកកយ
បន្ទីចានហ្មសិរីស៊យ	ជាក់ម៉ាកំក់តុក
របស់ពាណាពីតិតិតិ	បិទិទិតិបិទិស្សាល្អិតិ
បន្ទីតិតិម៉ែលមុខ	យកមកទុកដោយសប្បាយ
ព្រោះតិបន្ទីចានប៉ា	និកក្រុងប៉ែកកហាយ
សំណុលរលាកនាយ	ទៅព្យេរលាយទាយចានបន្ទី
ពាណាពីអកដីនូរ	តិវិតិជុំព្យូទ័រិតិមិតិ
ជំណោ ព្រម្ពាតបន្ទី	តិវិកាប័ែនិយំតិជិមិ
វត្ថុសំវត្ថុលំ	កំបិទិកលកិចចានកន
សុចិត្តធ្វើប៉ិតិណា	ទេបបន្ទិទៃព្យេអិនិន
(សន្ទិចិស្សនាផីសិក្សាទំនៃ៥៤៦)	

ក- សព្វពស្តុល

សព្វពស្តុល ឬ: = (ម. ច. សាត) । សបិកិតិតិ

បណ្តិត = (ម. ច. បន-ីត) អកចាយ

វិសយ = (ម. ច. វិស) ចរប់

បរម = (ម. ច. បរម) បាសរ

បាត់ណា = (ម. ច. -ណា) ទំនៃម-ទម្រាប់

លូមគលូ = សមគនធតក លាកបទ ពិនិត្យអំពេកកក

មិត្តអាណិវិជ្ជមិត្តអាណិវិជ្ជ = (ម. ច. មិត្ត-នា) ការចិត្តមជិតិគុស

មិត្តមគ = (ម. ច. មិត្ត-នាមក) ផ្លូវស

បីញ្ញ = (ម. ច. - ញ្ញ) បញ្ញក, បាកចង្វាស

ពណិជ្ជ = អកដំឡើង

ជិជ្ជបរលោក = (ម. ច. ជ-ជ:ប:រ:ល:លក) លាកទន់នឹងលក

បានមេ ។

២- គិសិត:

(មែលមេរៀនទៅ ៧៦ នីតិថែទាំ)

៣- គិតិលោក

“បន្ទិយនតាប់ ឈរជាក,,

យ៍ - ពាក្យស្សរ៍:

ដូចម្ខបានថា “ពាក្យស្សរ៍ជាដើរឆ្លៃបណ្តុក,, កន្លែមៗនៅខេត្ត
អគ្គន៍ទន្លេបន្ទីបានយើងដូចម្ខបានទេ? (មិលមេរោចទី ៤៨)

មេរោចទី ៤៨

សុណ្ឌាប់និងសំប់

សារពេទ្យទី ១

បុន្ណែកតិចក្បែល

នាស [បាក់ស្រែអន្តរ]

យកចេញពាយមានកំណត់ ២

កុសនុនធមាន [ទ្វាប់ចំន]

ពុកកើនរកដួនផត់

ទោះជាយ ១ ដោយបទ

ទោះនឹងទុក ១ ដោយខ្លាត ៣

[សន្តិចស្សនាដើរដើរសិក្សាទាំ ១៩៥១ (ចុរាប់កិរកាល)

ក - សុពុទ្ធស្សរ៍:

សុណ្ឌាប់ = ទម្ងាប់ដែលកែត្រានដោយការសាប់ទូ

សំប់ = ទុកដាក់លាក់លេច

សារពេទ្យ = កំនុពន្ល, កំនុម្បល

កុដីន = ទស្សន៍, ជាសំគីន

ប្រុ = ហេតុ - ចាំណាក

នាត = កំណាករត្តាស

ទ - គិត

ពោមីលួយសម្រតិភី កំដាយ មេនីនយកចោរប្រជាស កែ
ឡូមានហេតុមានបច្ចុប្បន្នដែលគ្មានប្រិចាយ ។

គ - ពាក្យលស

“ ចាយកំយុទ្ធដ ទុកជាមទិស្សលូវ ព្រៃតាបុទ្ទនិង មិនគិតម៉ា

“ គិត ចាយលេខជាលើលុយនី អកមោនរឹមនីដល់ទកដែន , , ”

យ - ពាក្យល្បែ:

អូមេចដែលហេតុ “ សណ្ឌាបទិនសំច , , ? កន្លែមរៀននេះ អក
យលដូមេចទូ៖ ?

មេញីតុ ធម្ម

វិចាលស្ថាព; ពាក្យល្បែ:

មនុស្សរៀបនៅ

មនុស្ស

អស់កតករ

គុបាកហេយ

គុបាក

ហិន្តាណាពា

ពោះចំណាត់	ចន្ទុយេះ	ជនកល់តា
ចិត្តបុរាណ	មេដីទេត	មាត់ទេតា ។
នរណាក្រាត	សរាស់	មនុស្សបែបាន់
មុខាដោប់	តីត្រស្បាប់	ជោយកៅ
មេដីតាមីនិត្ត	បាមនុស្ស	គាត់ស្អាតា
ស្អោត្រូច្បាស្ស	បានការ	បាស់រង់នឹង ។
ចុរាបាលពាត់ត	ព្រឹស្តិទិ	ជានិស្សើយ
ពោះនាយកនុ	និន្ទ័ដ	និន្ទ័សត្វា
ដឹងលក់ញ្ញោញ្ញ	ព្រៃពាល	ព្រួយ្យាតពាត់ត ។
ទាំងកិច្ចការ	គុប់ដុ	សព្វសារភី
គុប់ដុ	ឲ្យតុនិត្ត	គាមគិនត
ពោះយ៉ាវិណាន	កិកុ	លោកស្រីនិត្ត
ដឹងបាយកៅ	បណ្តុត	ពិតកន្លែលក ។
	បុង - ប៉ម (កម្មដស់យាទំ ១៩៥១)	

ទី - លោពុពុស្សលេ:

លោប៉ុ - លោប៉ា = (ម. ម. ស៊ប - ប៉ : - ស៊ប - បា) ពាក្យពាត

វិធីរវៀរ = ពេលពាក្យមិនពិត, ពាក្យកុហក

គិយោរ = ដែលមានសាការ់ទាំងអស់, តែតែកាតល្បាច្ញៀត, កេវិភាព

ជាតិ = អំពាជ, កំបរិនលេខៃន

ទ្រូវចិត្ត = សត្វនឹងចំណេះមួល ឬអកនិយាយល្អតែមាតាំង

សិល្បៈយុ = ដម្លេដីកាស៊ីយ, ដំណោះរន្តោះអេបាគនផន្ល

វិធីដើ = កណ្តាបាបដើ

កំពើលូ = សំដែនកិរិយាតិកម្មធ្វើគ្នាគារត្រូវបញ្ជូនស្រីម ។

៩- គិតិត

១ - អកមិនច្បាស់ពីពាក្យមួលស្ថិតិយាយល្អ “បិតិទេទេក មាតាំងទេគា” នៅ៖ ច្បាស់សេរីតមេលិតិនឹងសាការ់ដែលកំពើលូ ។

២ - ពេលប៉ះត្រូវចំណានធន ឬនៅកន្លែកណ្តាបាបដើសត្វកំបើលេបនិងបានពាក្យពិត ។

៩- សុវាណិតិមុជិលិជិជិជិ

១ - អកមិនច្បាស់ពីពាក្យសំដីល្អ ឬសំមួលស្ថិតិយាយល្អ បានពីច្បាស់ «បានអកមានគុណជាមិ, ច្បាតិចារិណាមេលិស សាការ់, បិតិក មេ

« ត្រូវរាយី តាមសុខរកចំណេះ, (១) ។

ឬ — ពាក្យទិន ជាតាក្យមួលស្វាប់ ។

ឬ — ពាក្យស្ពរ

មនុស្សបើតុចិនីទី មាត់ទីតាមនោះ ជាមនុស្សបិបណា ? ដូចមែន
 ធានជាមេក មិនមិរពាលពាក្យកុហក ? បុះការពាលពាក្យទិនត្រូវ
 ដល់ដូមែនទេ ?

ផែន្ទីអ៊ី ដី

អំពីសំលៈរៀងប៉ែក

តាមពីរបាន	ជាតិវិវាទប៉ែក	សម្បូរកត្រូវគា
សំពិនិត្យក្រឹត	ឱ្យមានកំសោ	សិបសិប៉ែក
កស្សិម្យាប់ ។	ទំនើមថាស់ ។	ក្នុងបោះច្បាស់
កំពេញប៉ែកគាប់	ប៉ែកស្រោះសាត់ទិន	គតាមទីម្យាប់
តាមសណ្ឌប៉ែកប់	ជាប់ដល់សព្វិច្ច ។	
ភាគវិវាទជានោះ	ជាតិសិទិនិប៉ែក	ថ្មីកុងសសម្បូរ

(1) Désiez-vous des belles paroles des gens qui se vantent d'être vertueux. Jugez-en par leurs actions, et non par leurs discours. (Fénelon. Fable : Le Loup et le jeune mouton)

ប្រសាប្រើកត្តិន	ចិំម៉ីនពេកវិក	ចិំណាកដ្ឋិន
ប្រិយាបំពន់ ។	ជានុកាមវិនយារ	ព័ទ្សាបកាត្រ
ឆ្លាក់ដល់អនុគត់	បនិកកម្ម	សំយុទ្ធគាយអនុគត់
ប្រសស្រីកត្តិន	មានបនិត្រប័ត្រ ។	សក្តាតិត្រួនខ្លឹម
ចាំនុប្រសចាំនុស្រី	កតិវិនយុរយារ	បុំន្តូវឱ្យមាប់
យកតុមាប័ត្រ	តាមជាតិនាយា	ប្រិយាបែបថ្មី

(សនិទិនស្សានវិធីសិក្សាត្រាំ ៩៤៥)

កុ - លុ ពុ ពុ ស្រុ ល

ប្រហាង = ជានុដីម

លុមិយ = (ម . ច . ស : ឬ) កាល , ពេល , គិត

អាតា = ឪន

អិង = ឯកាយ , ឪន

ឬ - គិនិត

ការស្បែកសំពតបនិត្រិន បនិកកម្ម ជាទំនួមទម្ងាប់នាស ។

ពិប្រហាង ។

គិ - ពាក្យបាលស្រប្រហាង

“ នានាដាស ” និង “ មានបាស ” ។

យ - ពាក្យស្ម

ខ្លួនយើនពីបុរាណ ស្រីកពាក់ដូមេល ? សមិយត្តរ ខ្លួនបាន
 [ស្រីកពាក់ដូមេល ?]

មេដ្ឋី ធម្ម

ការសំអាតុន
ឯ

ច្បាមកកល់គ្រឿងស្អាត	លានីឡូល្ងៅសាតជាបក្ស
មទុស្សយើនកល់បុរាណ លោកយ	សាតគានេកសីមកបែកបាន ។
ឯកទីកដុសសាបឹកនីមួយ	លានីដែមុខមាតសព្វូនុនប្រុណា
កបកលូកនឹងទាំងប៉ុនាន	កំមានឯកសាតកាតម្បូវី ។
ទុកនឹងត្រួននាំម្បូរមានកស	មនិធិសាទានសាតជាបក្ស
ព្រោះដីត្រួនកាន់របស់អ្ន	កានីនិចិត្តបិរិយាណ ។
ប៊ែដមិនសាតកាន់កាបារ	បិរិយាណតាមឈាម នាំកែះកេះកេះ
ដប្រិកលព្រៃដីលសាតការការ	ជម្រើនធមកបែកបានដី ។
នាលាមិនសំភាពដូចប្រែះ	បិនបែនីតិលីជានគេបោន
ប៊ែអកសំភាពសាតហតែកន្ល	គានេកអូច្បួនដល់កាយទ្វីយ ។
	(សិនីពីកុច្នសិក្សាដំនៃពាហ)

កិ - សព្វពស្តុល័

សព្វតុ = ៤ ស្បាយ

ស្មោរគោរ = ៦ កែវក់

យិ - គិតិតិ

ការសំភាពនាំមូរបានសេចក្តីស្ទើ ។ នាំមូរកែកកម្លាំង ។ នាំមូរកែក
បញ្ញា ។ នាំមូរមានគោគសម្រេច ។

គិ - ពួនុវាសិតិ

“ គានលាកអូបាស់រដ្ឋនាក់គិតិ គានកែក , ,

យិ - ពាក្យស្បែរ

សេចក្តីស្ទើកែកកម្លាំង ? ចុះឯកសារគិតិ ? ចុរអកអដិប្បាយ
អំពីទៅសវនសេចក្តីស្បែរគោរគិតិ ?

មេដ្ឋិតិ មួយ

វិបាទ់រោះ

គាមយករុប់

សក្ខែ

នឹងជនការ

បានដោយសារ

អិណាប

ពោលកែតា

ធម៌ពីកេះ	ទន្ល់ភីត	ច្បាប់ពិសា
នេះក្នុង	ពាក្យល្ងាច្រ	ផ្លាស្រែមនូវស្រួលការ
បំនុះគុណ	សារពី	លើពិសាតា
ដែលសម្រេច	គិចត្រូវត្រូវ	បិន្ទុបាសាប
ត្រូវកើតការ	ឲ្យកើត	ដោយកំណរាប
ត្រូវកើតការ	កើតបាន	ដោយពាក្យវិធី
	បុន្ម - បុម (កម្មស៊ីរីយាទិន់ ១៩៥១)	

៣ - សំណើតិញ្ចប់

ពលិជ្ជ = (ម.ច.៣ -) ដែនដី, ពកពាណាក ។

បន្ទាប់ = ដែលបិកវិគុដ្ឋិបតេបានសាប ។

៤ - គិតិត្ត

យើងត្រូវបានសកម្ម ឲ្យពីកេះ ទន្ល់ភីត ច្បាប់ពិសា ជាន់ចំ
ជាន់ក្នុំ ។

៥ - សំដើរពិធីណោលបាន

“ពាក្យវិធី សំដើរពីកេះ ដកហុតក្នុងអ្នកដើរពិសាន់ ”

យ- ពាក្យស្បែ:

នៅកន្លែងពេលបច្ចុប្បន្ន គេការចាយកញ្ចប់ស្ថិតីអាមេរិកជាយ
ណា? សេចក្តីមេហ៊ទេនេះ ប៉ឺតាមយោបល់សំអគ់ យល់ចា
ដូម៉ែមចុះ?

មេដ្ឋានទី ៥

បរអភិយទេសអក ទីបន្ទះពេជ្យពេជ្យអក
នាម នឹង នឹង នឹង នឹង

ដួយឯនិត្យ	ដោយប្រជុំប្រជុំ	ក្រុងវិញ្ញាបី
ប្រជុំប្រជុំ	សុចាត	ផ្តិតនិស្សី
ទីក្រុងរំលែក	លានំពេកេះ	ជាមុនស្បែច្បែង
អកកំកើយ!	គន្លឹមានីប្រឈម	ទេពាណិយ
សុកាសត	សុវិតប៉ា	“ ឬនិត្យឯនិត្យ ”
ពីនិត្យធម្មន	វិរកឃុំន	ប្រជុំឯនម្មយ
ទីក្រុងរំលែក	ជាកំប្លាកដ	អកកំពើយ!
ទេពាណិយ	ទីរាជតាមីយ	ក្រុងរំលែក

យុរ-អីន (កម្មដសារយាន់ថ្មី)

ក - សព្វពស្សរ

មគុល្លឹប្បី = មនុស្សមាន $\int_{\text{បរាយាសទំន្មោះ}}^{\text{បច្ចេកទេសជាតិមាត្រូវ}}$ ។

ធោតិដីយ = (ម. ច. ធោតិដី) សេចក្តីសុខ, ល្អីស $\int_{\text{គ្មាន}}^{\text{គ្មាន}}$

សេចក្តីសម $\int_{\text{បកប}}^{\text{បកប}}$ ។

ខ - គិតិត

“ ឯនទិន្នន័យ បៀបាលតាមភ្លើង លោកស៊ីដីនុក $\int_{\text{គ្មាន}}^{\text{គ្មាន}}$ យុទ្ធភន ”

ឯនុវត្ត ទីបញ្ហានកិសុំ អកដីយល់មួយ ទីកបិតិដីយបែម ” ។

យិយ - ហិក (សុភាសិតបាតាំងតាក ១)

គ - សុវាសិត

“ ចរអកដីយ ឯនអក ទីបានឈរដីយអក ”

យ - ពាក្យស្បែះ

ដូចមេចុះដីលបេរាជ ដីយ ឯនុវត្ត ? គីមេរោះនេះ អកនិពន្ធ

បន្ទិទិយាយដូចមេចុះ ?

មេញ្ញីសទី ៦០

បិនលោកប្រធៃនតិណាបិន

ចិនបិនជាតិណាស់	បិនបំតិចបំសាសនា	ព្រៀការកសិរាលិដ្ឋកម្ម
បុគាយដរណី	ជាតិលិដ្ឋ	សំភីកលិដ្ឋ ។
បិនសុកវិវាយធម៌	រកសិរិចក្រើន	ប្រិនដែនប្រិនដែន
ដីដែកលូយសរុប	ព្រៀការយកថ្មី	គានបែនសំបែន
កំហិនកន្លកាយ ។	ឱ្យដីជាន់សុត	ឱ្យជាន់រៀបអង្គ
ផ្ទះប៉ានុវត្តន៍	ឱ្យកាត់និស្សកដឹង	ទោការពាក់កាយ ។
ផ្ទះឱ្យលក់បាយ	និនិកាតុកប៉ាយ	
បិនគានទាស់ទេន	បុស្ថាគាលន	ដែលនៅដីតាមវ
សាមគិមតិក	ពិគិតកេដ្ឋិកានិក	ឱ្យមានសំណាន
ទ្វីនជាបេកក់	ស្រីកទោតិមក្រុវ	ចូលមកទោ
យុរិទិសប៉ាតិក	មានទ្វានបេកលេន	បញ្ជីទាំងវែប
បានបិតសាត់ប៉ាប	ជាគេលហេដ្ឋា ។	
ប្រុបដូចបែបស់	គិជាក់តិដ្ឋា	
សុគាតសមរម្យ	ព្រាងការសុទ្ធម	កិច្ចគិតិតិត្សា ។

(សន្តិសិស្សមានដឹងទៅ ១៩៥០)

កិ - សព្វតស្បល់

កាយដរណ៍ = កាយដីក្នុងកំដាំណាំ

បានបិត = ឱ្យលំនោ

គេហៈ = (មកពីគេហជាន ម. ច. គេហៈ) ផ្លែតំនើមូល

ករណ៍ = ហេតុ

ស្ថិមកិច = កិចិនយត្តា. កប្រកត្តា ។

ឬ - គិតិត

ឯ ! អមកពីសករិតដន្លឹកមួយនៅលើសា ; វិតធោយ
អំណាបពព្រាយាម, ស្រីចិត្តកិចការ ហើយ សាមគិតា ឯនឡៀដអក
មានដំនោ [សុកខ្ទោរ] ! ។

គ - ពាក្យបាស

យើ ! ការនេះដូចរដ្ឋបច្ចុប្បន្ន ! (គិតា : អតិថិជន, ព្រាយាមអុត,
ស្រីចិត្តអុត, រហូតដល់គេរយករល និមិនដូដីន ...)

ឃ - ពាក្យស្ពរ

សព្វបុច្ចិនដូចអូននៅ [សុកខ្ទោរ ? ដោយទាមរណា បានបិច
មកដូចមាននៅ [សុកយើន្តបាន ?

មេញ្ញីសិទ្ធិ ៦៧

វិបាទីឆេះ (តចច)

កាលប៊ូន	កែវិច្ឆិក	រកសាត់
ម្បាហាយ	តិចក្រុងអុម	យ៉ានិសស់សាយ
ការកំសាន	ធានយ៉ានិនឹង	ធ្លាក្យមាស្រាយ
លើសលប់អស់	នសព្វិនុយ	គិតិផែនភព ។
ការបាយ	ពាក្យលាក់រក	ទុកដុបគាប់
អារ៉ាត្របៀក	ឬរួមិចាប់	គាន់ចំណេះឈប់
តាំងកែវិនិជ្ជន	គិតិហនិចិត្ត	គិតិលោនិតិប់
ប្បរកទេន	ដែលិនិចប់	គបិត្យណាពាយ ។
កិច្ចការិ៍ស គ ។	កែតិចាប់មាត់	មានសម្រាប់
ស្អែករោក	និកមេលប៊ី	មិនឱ្យសម្រាប់
គិតិយ៉ាត្រប៊ី	បាសំដើ	ធ្លាក្យពីសា
នាំបិតា	ជនអកសាប់	ឬរួមិចាប់គិតិប់
កាលលេកជ្រប	កាតសំដើ	ដែលិនិច្ឆៃប៊ី
បានគិតិ	មានទោសគណា	ិសតាតិតិ
គិតិយាយ	តិចក្រុងអុម	ឬរួមិចាប់សិទ្ធិ

កំណែប័ណ្ឌ

នឹងពាក្យដ្ឋាន

ជាគិត្យយោ ។

ចុះ - ប៉ែ (កម្មដស្តីយាទោ ទន្លេ)

ក - សព្វពលរៀល

ប្រពា = និយាយបិស , សំណែនសំណាលកគ្រោ ។

មាល្បយោ = វិក្ស , វិក្សពេក , ម៉ែនកាស់ , អម្បយោ ។

បិត្តិ = (ម. ថ. ចិត្ត) ចិត្ត , ឈសចិត្តកិត្ត (គិត្ត) ។

ទ - គិត្ត

“បុគ្គលគប្បី[ពម្ភផ្លូវបិត្តិសណ្ឌារ៖ ទួលកែវ]” ឯកសារកំណែ

សក្រវិធីសលមកដល់ដ្ឋីលេហិយ ដូច[តីក្រាតាតិ] តើកនុញ្ញប៉ែដីសំបត
មន្តរេសមុខ សម្បិអកការប៉ែយ៉ឺ ” ។

ចុះ - នាក់ (ភាគចាប់ទេស)

គ - ពាក្យបាលប្បរាណ៖

“អណ្ឌាតជាសាទិកឃួន ឲ្យនសែនុទ្ធគិន ពីពាក្យអណ្ឌាត”

យ - ពាក្យស្រី

ដូចមេប ឲ្យនជាលោកបង្កុម្ភពាក្យអុមាពិកនៅក្នុង ?

យោគុមេចុះ ឲ្យនជាសំដើម្បានពីសារ ម៉ែនុសាប៉ែប័ណ្ឌ ?

មេដ្ឋានទី ៦២

ទោសនៃលក្ខ

អគ្គបម្រិក	ដីកសុក	នីតិ៍មេរ៉យ	តីវិជ្ជបានបាន
ឱ្យបានហៅ	ទីព្យសម្រភិ	រលក់បីធិន	រលីន្ទាយ
រហាយឆាត	វិនាសបន់	វិនាសចាត់	តំតែសសសល់ ។
អគ្គបម្រិក	តីវិជ្ជប្រមូល	ចុលចិត្តលោយាំ	ពោលគំរែ
ពាក្យគំរែ	លាមកួល	ដែរមាន្យាំ	ណួយបាន្យាំ
គោលាបាល	កែតែកែកំ	នាំបីនិងលំ	ដល់រដ្ឋចាល់ ។
អគ្គបម្រិក	ដីកសុក	ក្នាល់បាន់រោក	បណ្តាលកែត
បណ្តុះប	ឲ្យពិការ	ឲ្យគោល្យស	ឲ្យជួលបាល់
ប្រសិទ្ធភាព	ឲ្យនិនិត	ឱ្យវិចារ-	ណា ណា ណា ។
អគ្គបម្រិក	តីវិជ្ជសុយឱ្យ	បហាលកែកំលោយាំ	ពុសាយសុស
បាមទុស្ស	ទីសុណ្ណានោន	ដែរដ្ឋសត្តាស	ពាសទិសទិ
ដូចគិរបាន	អគ្គគារប្រុណា	តីករាងក្រុង	តំខ្លួចក្នើ ។

និមិននៅ...

ទី ១ - នាគ (កម្មដីសុវិយ ១៩៥១)

ក - សំពុទ្ធស្តីល

ស្តីរ = (ម . ច . សិ - ក) ចាំពុល , ឯកស្តីនៅ ។

កោលបាល = (ម . ច . កោលបាល) សេចក្តីការដើរ ,

ផ្លល់ផ្លូម

វិជ្ជបាល = (ម . ច . វគ្គ - ធម៌ - បាល) ការការ

តិវបាន = (ម . ច . តិវបាន) សត្វដែលមានភាពកាយទឹន្នន័យ

ធម៌ ដូចជា គោ . ក្រួច - សេវា ជីវិៗ ... ។

ព្រោកប្រើដិជ្ជ = និយាយថែកសាទីនេះ ដល់នោះមួនបែងប៉ែង ,

និយាយថែកសាទីនេះគឺជាប្រើប្រាស់ស្ថាប័ត្រ ។ នាមឱ្យខ្លះ

ទ - គិតិត

យើងមិនចូល ឯកប , ក្នុក , ល ឬ អីកសុរាណ ពីព្រោះសុរាណ
ចាំពុលអស្សាយណាស់ ហើយឯកបទីនេះមានបាបដល់សាតិ និង ដល់
សាសនាផ្លូវ !

គ - គិតិលោក៖

“ អកចេត គិតិលោកប៉ែង ” ,

ឃ- ពាក្យស្វែរ

អកបម្រីកដឹកសុកមេរយកល់ ៗ ពេល ចានផលដូចមេច ? បុ
កន, គារៈ: អកដឹកយើត្រដូចមេច ? យោចល់អក ៗ

មេដ្ឋានទី៦៣

សិល្បៈយដ្ឋាន

ជនធមាន ជាតិវិន្យ ពន្លួមបាកបាប ត្រូវសាន អត្ថភាព
យ៉ាងខ្លួនគ្នា មិនមានកោ នៅ ជម្រាន ជនទោះ ត្រូវកាត់
ឲ្យតិសបាន ៗ មទិស្សុប្រ មានវិន្យ ដីសកសម ត្រូវកែចកែទំ
មិនាំ គំនួនប្រាណ យុរិះទៅ ផែនវិន្យ គឺសាមានរួចកំ
ឡើកាន់ ហើយជាន ពី ទានទេរីយ ៗ

បីន-ប៉ម (ការបណ្តុះនិស្សីយ-កម្មដសុរាយ ១៩៥១)

ឃ- សំពិនិល់:-

វិជ្ជ= ពួន, ត្រូវល

សកសម= បាស់-សម្រាប់-ទូលាយ

អត្ថភាព= (ម.ប.អ.គ.គ. - កាល) ឲ្យប្រាណ

ក្រោតក្រើង = ម. ច. (ដីតាមីន) វិករយសហរយក្រុច្ញន, សហរយក្រុច ។

សាមាតុ = ពាក់កែតក

ប៊ិនជានុ = (ម. ច. ហ៊ា - នីត - ចាន) ទីប៊ាកណប, នគរបាល ។

៩ - គិតិត

អកក្រុតមានចិតល ទុកធាមទុស្សប្រសីរុប្បាល ។

ការដឹង្ញុន, បាតក្រុងឯកឯន្តូរការហាន, ការសិទ្ធិកនុការ
កន ។ ពេល ទុកធាប្រធាននៃសលសមៗ ។

១០ - ល្អភាពិត

នៅកនការចិត្តមដិតសព្វប័រ មានហេតុ ៣ យ៉ានដឹលគិតសាយ:

ទី ១ ថ្មីនេះកញ្ចឹងប្រុស,

ទី ២ កែតមកដែតនេះមិនបានសក្សារៀនសុគ្រួត,

ទី ៣ វូននេះឱប្រុស,

CHU-HI

(Pham. cao-Tung-Muon nén nguoi)

១១ - ពាក្យស្សុវ

ជនជាតិមានយាទមេក ប៉ែដឹង្ញុនបានឱប្រុសហិយការក្រុម្ភូរូប្បាល

ក្រុប្បាលទេ? ពេកនេហេតុណាមួយ? ជាតិអកមានឯកសិកសម, បើ
បែនកែតក្រុម្ភូរូប្បាល តើជាដាមេលិត្រ?

មេដ្ឋានទី ៦៤

សេបកីអិណាតិនជ្ជបាលដូចប្រាំ

បើចង់ឲ្យសម្រួលម្នាក់	ករីតុល្យស្មាប់ដឹងកុល
ទោះមានកុសលអកុសល	កុពិល់សេសផលទោះដឹងយុទ្ធសាស្ត្រ
គីឡូវិកទីការឃើយហត់	ការមានអតិថិជនរៀនប្រាប់ក្រុង
វិធីសារព័ន្ធទាន់	ពីនិនមិនឲ្យកតាមទាន់
បើយើនសារីមនុស្សតាកែវយក	កិកលំបាកកតុជបចប្បន្ន
ទេតារកនិជនសុវណ្ណ	យើនមានអាសន្នលោកតាមវិធី
ការគិតប៉ុមុំបន្ទូកលេខ់	គីឡូវិករបាទីមុំបន្ទូន
ទីបអូកភាពនូវយកស្របតីស្រី	កោតុវិកវិជ្ជីដឹងនិងប្រាប់
គិតឲ្យប្រើប្រាស់ដឹងមិនបានឯក	គិតុសមែបង្គច្ចាប់
បុគ្គលិកសង្គមបានបារាំង	លោកចារឃើយមុនសណ្ឋាក់គារ
ម. សំទិក (វិធីរៀបចំសារការ សារការិកដោយ)	

កុលសលិកសិល = (ម. ច. កុសល , អ: កុសល) កម្មសិល

កុសល

បច្ចប្រើស = (ម៉ោងមេរោគទី៨ ភាគទី១)

ដើរិលិលុវិណ្ឌោះ = [គោរពមាស, សៀវភៅមាស, រូបសម្រួល់ថា:

អ្នកណាមួយប៉ុយកែតមកបានបំពេញករណីយកិច្ច

ជាកន្លែងប្រស ធ្វើការបំរែប្រធែសជាតិមាតុកុម្ភ ល្អាចំអកទោះនឹងផ្ទិត
បានជាប៉ុកប្រើគឺសាស្ត្រនៅមិនរបៀប ពេកៈថា (គោរពនាមមួនបេប់
ពាស់, មិនបេប់ស្មាប់,,)

មានអាហុស្តីស = មានកុច្ចក្រោម, មានការណ៍

ឬ - ធីសិតិ

**ខ្លួន ! ចូរអកទាំងស្តីធ្វើការជាប្រយោជន៍ក្នុងថាក្នុងទាន, ពេកៈ
ក្នុងព្យាយាម គារលើកអ្នកទ្វាងជាថ្មីមិនកន្លែក !**

គិត - ល្អាហុស្តី

“ គូរអតិថិជ្ជនសម្រាប់ពីបាកជាតានីមេ នឹងបានសេចក្តី

“ សហរយកន្លែងគារការ, ”

និមនសន្តិភាព ព. ស. (គិតសាស្ត្រ)

យើ - ពាក្យល្អ

ចូរអកអងិច្ចរយៈ បុណ្យស៊ីតិ, ប្រក់កាស, និងបំណែនដៃង្រៀង ។

កែតមកអំពីព្យាយាម អំពីអកទាំងការ មួយតំបន់សំណាន់ ?

មេដ្ឋានទី ៦៨

ទោលផែសុវា (ត)

សតហេនទាស	សតបិច្ចាំនុង	បទគ្របិទ	ជាមនុស្សដឹក
ជាមនុស្សដឹក	ដោគកសី	ព្រឹកបញ្ហា	ព្រមនុប៊ែន
ព្រឹកធមិនី	ព្រឹកស្អាតី	ព្រឹកធមិនី	កំណើនធមិនី ។
ការបមុក	ជាបមុខ	នគល់លីណា	ព្រឹកបុរាណ
ព្រាយការបាប	ការអុកលេខ	ដើរដីជីក	មមកជីល
ការយកដីជីន	តីមាកជីន	ព្រឹកដីមួយ	ពោលជីគោះ ។
ពោលអំនុក	អតអំណាមិន	នរីនការការការ	ប្រកការការ
គោនកមេត្រ	ប្រឡាយកមេត្រ	ដើរត្រាកម្ពុក	ជុំកបិន
គោនការការ	ពោលទ្រូវការ	តែសកទ្រូវការ	ឲ្យទ្រូវការការ
ការយកបញ្ហា	ឈ្មោះបញ្ហា	កុនបញ្ហា	ដោរបញ្ហា
ពោលបញ្ហាប់	សំពើការការ	ការយកបញ្ហាប់	បុនប៉ុនិបក
កុនបញ្ហា	មានកុនកុន	ព្រឹកសំរាប់	ពោលពោលសំរាប់
កុនបញ្ហាប់	ដីបុគ្គាស	កុនការការ	ដូចជាថ្មាប់
បញ្ហាប់	សមអុកក្រុក	ជុំដោកជុំល	ដោយដុនវិច

សុកម្មោក ជួនគូក ដែរទាញើក ន្វាប់ព្រៀកយ៉ា ។

នៅមានត ...

ឯម - នាំគី (កម្ពស់សុវិយា ១៩៥១)

ក - សព្វពស្តុលេខៈ

ជុំតដោគរសី = (ម. ច. ផែក) ធាតុសេចក្តីសុខសុល,

ធាតុសេចក្តីសមប្រកប, ធាតុវិបុច្ចី ។

កិនអល់បី = កិនសុយទេនាប !

ឬ - គិតិត

ម៉ឺលមេងរៀនទី៦២

គ - ពាក្យបាល

“ ទិសចេញកំសុក គីសក ៧ ពិសពុល , ,

យ - ពាក្យស្សី

អូកបមិករមិនធនលំប្បូរសចក្តីនាសវប្រហ័ណ ? ភាគរោងការនៃក្រុង

នៅផ្ទះបែបមេច្បែះ ?

យេវេ
ឈុទី ៦៦

រលិកជាតិ

វិធាននៅក្នុងលាក
ទី

យុវជនជាតិខ្លួនគ្រឿងត្រួន

អក្សរាពាណិស្សមចនយន

គ្រូរោន្យល្អបែងស្ថាប័ណ្ណ

ប៊ូនាមសក្សរអក្សរសាស្ត្រ

មេដីហើយក្រុងគីឡូនីតី

កករោនបំណែកវិធាន

មេដីហើយក្រុងគីឡូនីតី

មានចំនគគោកហុសិស័យ

កែវិច្ឆិកប្រុងរោនគុប្បាយ

ដែលនៅជិត្យុខ្លួនគរបាលតាំង

គាន់ធ្លានជាជីវិតីមួន

ដូចចានមកសាធាប័បន្ទន

ព្យាយាមម៉ោងគោលចោះទេរីក

ទាន់ខ្លួននៅកេវិជ្ជា
ជិត្យុកេវិជ្ជា

ក្រុងលេខបែមទេរីកកំបែង

បាហ - ពីន (ចូរបែងក្នុងលេខខ្លួន)

កិ - សិរិទស្សន

វិជ្ជា = ការបែងចិត្ត

អក្សរសាស្ត្រ = អក្សរបែស់ជាតិនេន ។

នី - តិនិតិ

មនុស្សយើងម្នក ។ ដែលកេតិឡើងមក ក្នុងបែមទេរីករោនស្បែក

ជាបច្ច) បីដូចចារកដែលទើតមកចាំរឿងនិយាយហេរីម "... គឺ ជាដឹម
មទុស្សរណាត្នានអប់រំរាសក្តី មានភាសាដីជាតិ លាកទុក
អូចធាមទុស្សរស់បាន្តីតែដៃនេះ ។

គ - ស្ថាលិត

" ការសិក្សាទាមសម្រួលិយម ទុកជាជន្តិញាពាណាបសជាតិ , , "

យ - ពាក្យល្បី

គីមេរីននេះ អកនិចនុប្បាយមួយបន្ទុះ ? តើយាបល់របស់
អកាយលុបដូចមេច ?

មេញ្ញុនី ៦៣

វលិកជាតិ (ពបច)

បទសង្គម ដែលស្តីពី	លីនធនានិសម្រួលិយសុវត្ថមក្សាង
ងាយដន្តពីកម្មិតការ	កសាន្តកម្មិតរដ្ឋបាន្តី ។
ននាំនិរនោះគិតករក្តួច	ពេញាសទាំនិវននិនមត្តិ
កស្រីនិចនុប្បាយសព្វលេខក	យុត្តិធម៌ការបាន្តីចេញចិត្ត ។
មទិន្នន័យរាយបាន្តី	មកស្សាយដូយក្រសួងកំពើ

ដែលមិនអាចចូលរួមបានក៏ទេ

នាមីនិងជីវិតបានក៏ទេ

ស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិ

ចាមិនដោយចេញសព្វកុម្ភិមាន ។

នក្រុងប្រជុំស្ថិតិតាមលំនាច

ព្រៃនិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិ

បាប-ពេន ចាប់ប្រជុំក្នុងខាងក្រោម) ។

កិ - សំណើស្ថិតិស្ថិតិ

ភ្លឹមិបីនុ = (ម.ច. កុម្ភិមាន, ដែនដី, ដំបាន, ជាន់-បាក់

រឿងប្រើ = (ម.ច. នគ-នគ, សុក

សំយោច្បាយ = (ម.ច. នះឱយាទាយ) រដ្ឋបានស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិស្ថិតិ

និសសដែលមិនអាច, សុក, បាបដែលបានលួតលាស់ពាន់កាលសម្រាយ ។

បង្គិតិ = ទៀនេះ អកទាំងវិញ, មគបាបសក

ទិ - គិនិតិ

បាបដែលដែលនឹងសុវត្ថិភាព

កាលណាកក្រុងមិនមកម្នាក់

គារដែលការមិនមែនបំណាំតា ។

គិ - ស្ថិតិស្ថិតិ

“ យើ ! ទិនិចនាទុកាបេះវេតិកតាក់ ។ លេខីនទៅមួយទីអកបាន

ព្រៃនិស្ថិតិ ។

“ គិតិស្ថិតិ ។